

KIBLA

Neusmiljen boj s terminološkim aparatom

Dvodielna slikarska razstava Marka Jakšeta
Proti toku v ArtKITu in KiBeli

Petra Zemljič

Nuja po prenovi je akutna, da kar žge ... jaz pa sem nestrpen ko hudir! Dan je svež in bleščeč, žarki skozi lipino krošnjo bliskajo kot kristali, sonce se mi reži naravnost v nos ... Oprosti, ampak to res ni dan, kakršnega bi lahko preživel v ateljeju, med zidovi!" zapiše **Marko Jakše** ob rob aktualni razstavi Proti toku v Mariboru. Ker je Marko Jakše "najboljši slikar, pa ne le pri nas, je tudi svetovno relevanten in z deli - v pozitivnem smislu - pritegne publiko in kritike", razstavlja hkrati v ArtKITU na Glavnem trgu in v KiBeli, razstavišču Kible v Narodnem domu. Dela bodo na ogled do 15. februarja.

"Vse in vsi v meni, bodimo tu, v tej prijetni mlačni luži skupaj in se spet kot otroci igravimo z blatom in navdušujemo nad paglavci in njihovimi živahnimi repki. Ker, drage žabe, jaz sem in želim ostati z vami ... za vedno! Ne bi hotel biti kot Jure D. ali Fernando P. ... ali Franz K. ..., a zdaj je čas, da se vendarle potopim ...

na dah ... nimam več dosti časa, če hočem še malo bivati sceloma na tem božajočem površju ...," še sporoča Jakše, ki se je v Mariboru predstavil prvič leta 1996 v Pekarni in UGM Maribor.

Ljubljenec publike in enfant terrible slovenske umetnosti

Dve leti kasneje je z razstavo Nojeva barka postavil temelje galerije KiBela. **Aleksandra Kostič**, kustosinja KiBele, pravi, da je od takrat pravi Mariborčan. Sicer nesporni ljubljenec publike in kritike, a upornik "z razlogom" proti vzpostavljenim sistemom, saj meni, da siromašijo umetnost in ji odvzemajo njen osnovni postulat, svobodo. Proti

toku postreže z impozantno zbirko njegovih del. V KiBeli so večji formati še nerazstavljenih del, ki jih je naslikal v zadnjih letih, v ArtKITU pa so novejša dela in manjši formati. So novi in stari hkrati, ker se raztezajo skozi več let njegovega delovanja in jih ima kot eno svojo zbirko z različnimi podobami, tehnikami in simboli, del ustvarjanja, ki ga ne kaže in ne razstavlja.

"Markov manifest, po katerem nosi razstava naslov, problematizira tudi kustosa oziroma kustosinjo. V zadnjih letih je preveč tistih, ki dušijo in neprimerno obravnavajo umetnost. Najboljši kustos je umetnik sam, zato se tudi Kibla težko postavi v to vlogo, smo pa v vlogi organizatorjev in pomočnikov pri izvedbi Marku in Iši Jakše, ki je postavila to razstavo," govori **Peter Tomaž Dobrila**. Proti toku manife-

stativno zavrača strukturo sodobnega umetniškega prostora, ki se ukaluplja v birokratske mehanizme in diktate. Neusmiljeno iskreno obdela terminološki aparat, ki vlada v našem prostoru in času: projekt, koncept, študija, sodobnost, serija, ciklus, kustos, intelektualec, teorija, razumeti in sodobnost, z vsakim pojmom opravi posebej.

"Marko Jakše je ljubljenec publike in enfant terrible slovenske umetnosti, od 80. let vztraja izključno pri sliki in tako ves čas ustvarja vizije, vtise, likovne misli in jih v vedno novih kompozicijah, vsebinskih instalacijah nanaša na slikovno površino. Iskren je v tem, do sebe in drugih. V njegovih slikah vidimo marsikaj, od simbolike, ki preveva človeške figure, živa bitja, mitologije in močno izražanje ekološke note, s sliko nas na neki način svari

Razstava v KiBeli
Foto: Janez KLENOVŠEK

ali pa celo malo straši ob neki zlovesči podobi prihodnosti. Ali pa že sedanosti," prvi Dobrila.

Nesporno je, da je človek po svojem bistvu religiozno bitje, izpostavi Aleksandra Kostič: "Motivacijski element religije mora biti prefinjen instrument, ki pomaga krepiti ali celo sploh ohraniti to dragoceno in zlorabljeno bistvo človekovega bivanja. Ali bi to rešilo človeštvo, dvignilo raven humanosti, medsebojno ljubezen? Ne. Vendar se je treba boriti, četudi je videti brezupno. In natanko tako vidimo

Razstava v ArtKITu
Foto: Janez KLENOVŠEK

Proti toku

Marko Jakše: "... in ko gre za slikarstvo, nič ne dam na:

- besedo **P R O J E K T** (ker "miselno načrtovanje" nima kaj početi v slikarstvu, sploh ne na startu. V projektu ždita namen in smisel, ki sta sliki v nastajanju sovražna in nevarna.)
- besedo **K O N C E P T** (ker uničuje primarno spontanost, "nравnost umetnosti" ...)
- besedo **Š T U D I J A** (ker se nikoli nič ne naučimo in ker slika ni pred nami zato, da kaj razumemo, ampak občutimo in se čudimo, "spominjamo", budimo, bodrimo in ostajamo v stisku (s seboj).)
- besedo **S E R I J A** (ker me spominja na monotono repetitivno delo ob tekočem traku, kakršno pa slikanje definitivno ni.)
- besedo **C I K L U S** (ker vse prehaja in nima meja.)
- besedo **K U S T O S** (ker je čisto neokusno preveč obupnih kustosov-parazitov na tem svetu; itak je pa

dober kustos lahko edinole slikar sam ali, še bolje, slika sama.)

- besedo **I N T E L E K T U A L E C** (ker če slikarsko potovanje ni predvsem igra, ampak odraz intelekta, ki si domišlja, da nekaj ve in kako da obvlada, je dolgočasno in škodljivo.)
- besedo **T E O R I J A** (ker teži razlagati in s tem pošiljuje, omejuje in usmerja, umetnost pa tega ne potrebuje.)
- besedo **R A Z U M E T I** (ker slikarstvo ni ne znanost ne filozofija, ampak - če že - bistveno prej in bolj 'vizuálna glasba barv in oblik', kjer je razum vselej pretanek in prekratek in celo izgubi ves pomen.)
- besedo **S O D O B N O S T** (ker sodobno je vse bolj nesvobodno, priganjajoče, omejujoče, pretesno, neživljenjsko-neorgansko, skalkulirano, ponarejeno, umetno, sintetično, umsko statično, kičasto itd.)

umetniška dela Marka Jakšeta: kot zdravilca človeške duše, kot prevajalca duše v njeni pretanjenosti in večplastnosti, sprejemanju neznosne bolečine, kot tolažnika, ki usmerja navzgor (in navzdol), ki sveti z umetnostjo v temi z veččinami ču-

ječega prisluškovalca in pretanjenega znalca, z umetnostjo, najlepšo med človekovimi dejavnostmi. Slike, kot so Bela čreda, Rekonvalescenca, Bela žlica in številnih drugih, vedno novih, destilirajo dobro in lepo, so najtoplejša tolažba in najučinkovi-

tejše zdravilo. To je najtežja naloga, ki jo zmorejo le pravi duhovniki - ne samozvani in poimenovani, ampak taki pravi, redki svečeniki, kot je Marko Jakše. A ni to nekaj najboljšega in najlepšega, kar lahko umetnost da?"

